

VELIK USPEH ODPRAVE NA ČO OJU (8201 m) V HIMALAJI

SEDEM SLOVENCEV NA ŠESTEM VELIKANU

MARJAN RAZTRESEN

To je bila odprava, na katero v začetku lanskega septembra nihče ne bi stavil niti starega tisočaka, da bo sploh odšla na pot, kaj šele, da bi zaradi vseh nevšečnosti pred začetkom plezanja sploh kaj dosegla. Ko se je ta odprava v prvi polovici lanskega decembra vrnila domov, so njenim članom hiteli stiskati roke celo tisti, ki so pred tem najbolj nasprotovali njenemu odhodu: vseh sedem članov slovenske odprave pod vodstvom Romana Robasa je namreč priplezalo na vrh 8201 meter visokega himalajskega orjaka Čo Oja, poleg tega po njegovi severni steni, s kitajske strani torej, ki jo je doslej komajda kdo videl, kaj da bi šele plezal po njej. To je vsekakor eden izmed največjih uspehov slovenskega himalajizma doslej. Odpravo na Čo Oju, šesto najvišjo goro na svetu, je Komisija za odprave v tuja gorstva pripravljala precej časa, resneje

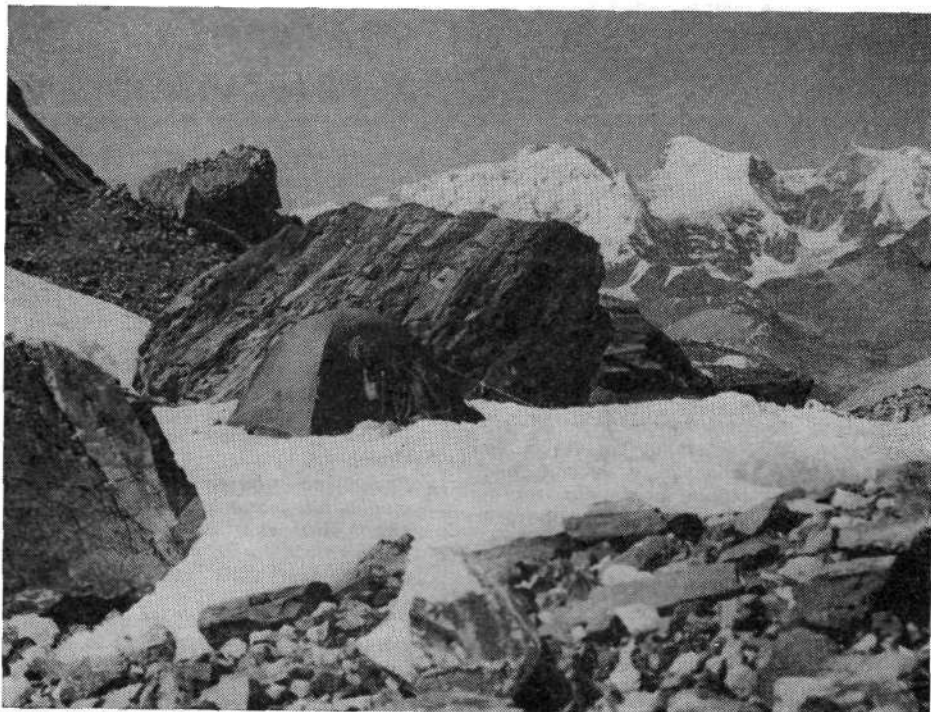
»Skladišče« v višini nekaj manj kot 6000 metrov pod Čo Ojem

Foto: Roman Robas

pa od začetka lanskega leta, ko je iz Kitajske prišla novica, da je vloženo dovoljenje uspešno rešeno in da lahko naša ekipa plezalcev pride konec leta 1988. Hkrati so kitajske oblasti postavile tudi ceno, ki je bila bistveno večja od cene za vzpone z nepalske strani na himalajske osemtisočake.

NA POT BREZ DENARJA

Čeprav je bilo v Ljubljani denarja le za letalske vozovnice, je 21. septembra odpotoval v Katmandu v Nepal Viki Grošelj, da bi tam pripravil opremo, ki jo imajo slovenski alpinisti stalno uskladiščeno v nepalski prestolnici. Štirinajst dni pozneje, 5. oktobra, so za njim odpotovali še vodja odprave Roman Robas in člani Blaž Jereb, Rado Nadvešnik, Marko Prezelj, Jože Rozman in zdravnik odprave Iztok Tomazin. Čeprav jim pred odhodom ni mogel nihče zagotoviti, da bo denar do njihovega prihoda do kitajsko-nepalske meje nakazan kitajskim organizatorjem prevoza opreme in administraciji, ki hoče imeti visoko takso za plezanje na visoko

goro, so šli pod Himalajo v upanju, da se bo zgodil čudež.

V Ljubljani je imela odprava še eno železo v ognju: načelnik komisije za odprave v tuja gorstva Tone Škarja naj bi v tednu dni preskrbel denar in potem prišel za njimi, da bi med trajanjem odprave pregledal, kakšne so možnosti za plezanje na osemtisočak Šišo Pangmo, kamor nameravamo naši alpinisti letošnje leto. V tednu dni je odprl ničkoliko vrat, našel nekaj možnosti, sporočil vse to (deloma ustno in deloma pismeno) predsedniku Planinske zveze Slovenije Marjanu Oblaku — in odpotoval v Nepal.

Predsednik si je izposodil denar, ga nakazal Kitajcem — in za osmerico slovenskih alpinistov se je odprla kitajska meja na prelazu iz Nepala. Na meji so naše čakali kitajski kamion in dva džipa, s čimer so dan po prihodu v to veliko deželo, 13. oktobra, odpotovali z vso opremo kakšnih 250 kilometrov daleč prek 5050 metrov visokega prelaza Lalung Leh, od koder je veličasten pogled na Šišo Pangmo, skozi mestece Tingri, ki leži čez 4300 metrov visoko nad morjem, do naselja in vojaške utrdbe Kjetrak, ki jo je kitajski zvezni oficir določil za bazni tabor. Po krajšem pogovoru je vodji odprave vendarle uspelo pregovoriti častnika, da je odprava nadaljevala pot do izteka ledenika Palung, kjer so naši fantje 17. oktobra postavili bazni tabor.

Pred njimi je bila za goro, ki je v primerjavi s Čo Ojem pravi grič, »njihova« gora in njihova stena: videli so jo vso belo in visoko, niso pa imeli o njej prave predstave, kajti hrib pred njimi jim je zakrival velik del stene.

HITRO PRODIRANJE V VIŠINO

Dan potem, ko je bila baza postavljena, so si šli ogledat svojo severno steno, ki jo je pred njimi komajda kdo videl v vsej razsežnosti. Kakšnih šest kilometrov široka se dviga približno dva kilometra v strmo višino, vanjo pa vsaj ta čas, ko je tudi tod zima, komajda kdaj in komajda kam posije sonce. Pozneje se je še pokazalo, da je povprečna strmina več kot 50 stopinj, marsikje večja kot 60 stopinj in na enem mestu čisto navpična.

Poleg tega so naši fantje že pred začetkom plezanja natančno vedeli, da bo ta stena zelo mrzla: že v bazi je bilo kakšnih dvajset stopinj pod ničlo, zgoraj pa se je stopnjujočemu se mrazu pridružil še močan veter, ki je s to ledeno temperaturo dregal v kosti.

Štiri dni po tem, ko so postavili bazni tabor v višini 5350 metrov, je petsto višinskih metrov višje že stal prvi višinski tabor, samo dva dni pozneje pa 350 višinskih metrov višje, v višini 6200 metrov, drugi višinski tabor.

Že med potjo proti tej višini so nekajkrat prav po naključju in z veliko sreče pravočasno odkrili nevarne ledeniške razpoke, od katerih so bile nekatere prav potuhnjene: sneg je odkrival komaj čisto majhno špranjico, za katero pa se je skrivala, kot se je pozneje izkazalo, velika in globoka razpoka v obliki črke A — zgoraj ozka in spodaj vse širša — pa globoka kdo ve koliko deset metrov...

Tudi šotor drugega višinskega tabora so morali sprva postaviti točno nad krajno poč; drugje pač ni bilo niti najmanjšega prostora. Poleg tega se je na ta labilno postavljen šotor neprestano sesipal sneg, tako da so se naši alpinisti že čez nekaj dni odločili nedaleč od tod skopati v strmo pobočje snežno luknjo, v kateri je bilo prostora za tri spalne vreče, za kuhinjo in za shrambo opreme in hrane. Kako prav so naredili, da so se »preselili«, se je pokazalo le nekaj dni pozneje, ko je eden od obiskovalcev našel šotor močno nagnjen, razpoko pa na široko odprto.

Predzadnjega oktobra, teden dni po tem, ko so postavili drugi višinski tabor, je že stal tudi tretji tabor v višini 7200 metrov. Do tja so hkrati s prodiranjem v višino fiksirali tudi stalne vrvi, ki so jih do tre-

namesto komentarja

VRAČANJE K PRAIZVIROM

Včasih je kar dobro malo sanjariti in se spominjati starih, dobrih časov, ko se nam zdí, da je bilo bolje in lepše, čeprav morebiti sploh ni bilo. Toda če že ni bilo bolje, je bilo vsaj drugače.

Beremo, kako so včasih hodili po gorah, kakšne so bile včasih planinske kočice in njihovi obiskovalci, kakšne so bile poti proti vrhovom in kakšni so bili vršaci: marsikaj od tega so naši predniki kupili s svojim denarjem, ker so to hoteli ohraniti potomcem takšno, kot so želeli imeti, med drugim tudi slovensko.

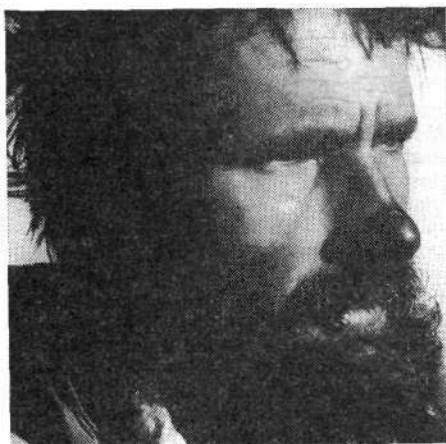
Poslušamo in beremo, kaj je včasih pomenilo biti planinec na sedanji sončni strani Alp: vsaj na svojem svetu in v svojem okolju so imeli ti naši planinski predniki velik vpliv in odločilno besedo.

Zdaj bi v tem svetu morda še hoteli biti vplivni, vendar nismo za to pripravljeni skoraj nič narediti.

tjega tabora pustili 1800 metrov. Od tam dalje — tako so se dogovorili — stalnih vrvi ne bo, ampak bo napredovanje v alpskem slogu.

NA VRH PO TEKOČEM TRAKU

Prvi, ki se je lotil tega podviga, je bil zdravnik Iztok Tomazin. Dne 2. novembra okrog dveh ponoči je sam odšel iz tretjega višinskega tabora, se pravi z višine 7200 metrov, in dvanajst ur pozneje, ob dveh popoldne, stal na vrhu Čo Oja, 8201 meter visoko nad morjem. Ker ni bil prepričan, da bi lahko varno sestopil po isti smeri, ker se mu je zdela prestrma, se je odločil za smer prvopristopnikov, za Tichyjevo smer, ki pelje daleč naokrog in v drugo dolino. Pozno zvečer, ko je po radijski zvezi sporočil, kje hodi in da je precej utrujen, sta mu šla iz baznega tabora nasproti Tone Škarja in sirdar Pemba na ledenik Gjabrang in mu nesla dovolj čaja in drugačnega okrepčila. Okrog dveh ponoči, natančno štiriindvajset ur po tem, ko se je Tomazin odpravil na to dolgo pot, so se srečali v višini približno 6000 metrov, od koder je potem zmagovalec gore brez nahrbtnika odšel proti baznemu

Vodja odprave Roman Robas: potrebna bo piaslična operacija nosu

taboru, kamor so vsi trije prišli ob sedmih zjutraj.

Kako bi se iztekla ta pot, če zdravniku ne bi prišla na pomoč tovariša iz baznega tabora? »Vprašanje je, če bi z nahrbtnikom ter brez pijače zmogel pot do šotora,« nam je dejal vodja odprave Roman Robas. »To je vendarle prehud napor. Ni izključeno, da bi zaradi izčrpanosti umrl v strmini.«

Isti dan, ko se je Iztok Tomazin vrnil v bazni tabor, 3. novembra, so nad tretjim višinskim taborom postavili še enega, četrtega, v višini 7550 metrov. Od tod dalje so naslednje naveze sklenile priti do vrha. To je že dva dni pozneje uspelo Vikiju Grošlju in Jožetu Rozmanu, ki sta splezala na vrh, se po nekoliko spremenjeni smeri vrnila v četrti tabor in od tod po smeri pristopa nadaljevala sestop proti dolini. Med tem plezanjem je Grošlju pomrznil prst na nogi.

Vreme je bilo sicer peklensko mrzlo in veter je bil dokaj močan, vendar ne tako, da napredovanje ne bi bilo mogoče, zato sta že tri dni za Grošljem in Rozmanom odšla iz četrtega tabora proti vrhu Marko Prezelj in Rado Nadvešnik. Odločila sta se plezati na vrh po Tomazinovi smeri, kar sta tudi storila, vračala pa sta se po Grošljevi sledi.

V četrtem višinskem taboru sta bila 8. novembra zvečer, ko sta se Prezelj in Nadvešnik že vračala proti dolini, Blaž Jereb in vodja odprave Roman Robas. Čeprav prvenstvena naloga vodje odprave ni pripeljati na vrh gore, se je Robasu vendarle ponudila tako edinstvena priložnost, da je ni hotel spustiti iz rok. Tako sta z mladim kolegom Jerebom 9. novembra še ponoči odšla iz štirice.

»Ko sem okrog desetih dopoldne začel zaostajati za mlajšim kolegom, mi je sve-

Toda ali slovenski planinci res ne bi mogli izposlovati, da vsaj naše gore ne bi bistveno spremenile svoje podobe? Ali se sami ne bi mogli potruditi, da bi vsaj k planinskim kočam prinesli alternativne vire energije, ki ne škodujejo okolju? Ali ne bi mogli s svojimi vplivnimi predstavniki v različnih telesih upravljanja na vseh ravneh preprečiti škodljivih posegov vsaj v visokogorje? Ali vsak od nas in vsi skupaj ne bi mogli spremeniti vsaj nekaterih grdih navad in razvad v planinskih kočah? Ali ne bi mogli vsaj v hribe spet pripeljati nekatere lepe navade, ki so tam včasih in dolgo že imele domovinsko pravico?

Enako kot na številnih področjih naše-ga družbenega življenja poskušamo kaj novega, nič pa nam niso mar dobri in koristni zgledi iz drugih planinskih organizacij po svetu: marsikatera od njih se že precej časa vrača k svojim praižvirom — in spet postaja vplivna in spoštovana, kot je nekaj že bila.

Pri nas potrebujemo samo prave ljudi za to.

M. R.

toval, če vendarle ne bi bilo pametno, da bi odnehal,« nam je pripovedoval Roman Robas. »Odgovoril sem mu, da tako zgodaj dopoldne človek vendarle ne odneha. Potem o tem nisva več govorila...«

Med vračanjem je imel vodja odprave dvakrat nesrečo. Najprej mu je popoldne med sestopom šal, ki ga je imel ovitega okrog glave in nosu, veter razpihal, poleg tega mu je šal še zaledenel z notranje strani, pozneje pa mu je v višini 7900 metrov na strmini zdrsnilo in je tako padel, da se je močno udaril v kolk in ramo. Šele čisto spodaj, ko so bile skoraj vse največje nevarnosti mimo, mu je eden od tovarišev dejal, da ima zmrznjen nos. Že naslednji dan je bil črn kot črnilo...

Radu Nadvešniku ni nihče povedal, da je tudi pomrznil. Ko si je v varnih »nižinah« snel rokavice, dveh prstov ni čutil, naslednji dan pa sta bila popolnoma črna.

Dne 9. novembra zvečer je bilo torej vse opravljeno: vseh sedem alpinistov je priplezalo na vrh osem tisoč metrov visoke himalajske gore. Naslednje štiri dni so šli v steno in v višinske tabore po opremo, ki so jo bili pustili nekateri, že 14. novembra pa so vsi skupaj odšli iz baznega tabora.

V villi Zlatorog ob Dvoržakovi ulici v Ljubljani, kjer ima prostore Planinska zveza Slovenije, je bila 16. decembra lani slovesnost, na kateri so se zbrali jubilarji — dotedanji dobitniki zlatih častnih znakov PZS, ki so leta 1988 praznovali okrogle življenjske jubileje. Predsednik slovenske krovne planinske organizacije Marjan Oblak je podelil plaketo »Zlatorog«, ki jo je mogoče dobiti enkrat samkrat v življenju, lanskim petdesetletnikoma Vojku Čeligoju (PD Ilirska Bistrica) in Tomažu Jamniku (PD Kranj) ter šestdesetletnikom Liziki Baligač (PD Matica Murska Sobota), Viktorju Erženu (PD Radeče), Vereni Mencinger (PD Radovljica) in Francu Pačniku (PD Lovrenc). Zaradi zadržanosti se slovenosti niso udeležili lanski petdesetletnik Anton Stojin (PD PTT Ljubljana) ter šestdesetletnika Andrej Černilogar (PD Idrinja) in Leopold Pavčnik (PD Rimske Toplice), ki so plakete dobili pozneje.

Slovesnosti so se udeležili še nekateri drugi »okrogli« jubilarji, ki so plaketo Zlatorog prejeli že prej, med njimi pa je bil tudi častni predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik.

ČEMU JE TREBA PRIPISATI USPEH?

To je bila ena od naših najuspešnejših himalajskih odprav. Ali je treba tako velik uspeh pripisati vodju ali moštvu ali obema ali pa še čemu drugemu?

»Mislim, da so se okoliščine srečno spletle«, nam je dejal vodja odprave Roman Robas. »Čeprav bi moral voditi tja gor druge alpiniste iz istega kakovostnega razreda, bi takšna ekipa prav tako prišla na vrh, če bi le upoštevala prej dogovorjena navodila in taktiko vzpona. Drugih objektivnih nevarnosti, kot sta stena in hud mraz, tam ni bilo.«

Ali pa je bil morda velikanski serak, visok kašnih deset metrov in navit kot petelinov rep, ki je segal čez velik del stene v višini 7200 metrov ob tretjem višinskem taboru in ki je grozil, da bi se podrl? Ali pa je bilo morda poleg tega še padajoče kamenje in led? Ali pa je bil poleg vsega tega še plazovit teren med tretjim in četrtem višinskim taborom, globok pršič s prav tenko skorjo? Če bi se temperatura spremenila, bi bila tod naenkrat velikanska nevarnost za plaz. Po tem so morali hoditi 450 višinskih metrov, kar je pomenilo šest ur ubijajočega mletja tega pršiča...

Po Robasovem prepričanju je treba popoln uspeh odprave pripisati stabilnemu vremenu brez močnih padavin in orkanskih vetrov, kolektivnemu delu in izredni vključitvi mladih alpinistov v ekipo. »Samovolje je bilo na odpravi nasploh izredno malo,« je dejal vodja Robas, »kar pa sploh ne velja za mlade člane, ki so naredili prav vse, za kar smo se dogovorili. Med razgovori so aktivno sodelovali in dali vrsto izredno tehtnih predlogov, ki smo jih izpeljali. Tako miselnost sedanje mlade alpinistične generacije kot njihov način dela ter telesna in duševna pripravljenost so vredni občudovanja. Prepričan sem, da bo ta naša generacija naredila še veliko alpinističnih podvigov.«

Pomembne so bile že priprave na to plezanje v Sloveniji: vsak, ki je šel na pot, je moral biti v sebi trdno prepričan, da hoče na vrh, in sicer v slogu športne etike, predvsem brez uporabe dodatnega kisika. Tega so imeli v baznem taboru le za morebitno zdravljenje in za rešitev življenja, če bi bilo potrebno.

Za Vikija Grošlja je bil Čo Oju po Makaluju, Manaslujju, Gašerbrumu in Broad Peaku že peti osemstisočak, na katerem je stal, za Iztoka Tomazina pa za Daulagirijem drugi. Za vse druge člane odprave je bil Čo Oju prvi osemstisočak, čeprav za marsikoga od njih ne tudi zadnji.

Ta uspeh je posebno opogumil Vikija Grošlja: sklenil je namreč priplezati na vseh štirinajst osemstisočakov, kolikor jih je na našem planetu, o čemer bomo podrobno še pisali.